

Радянський ШЕДАГО

ОРГАН ПАРТКОМУ,
РЕКТОРАТУ,
ПРОФСПІЛКОВИХ КОМПІТЕТІВ
ТА КОМПІТЕТУ ЛЕСМУ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
ІМЕНІ В. СТЕФАНІКА

Газета заснована 30
вересня 1988 року.

31 ЖОВТНЯ 1989 р.

№ 34 (46)

Про політичний момент

МАТЕРІАЛИ ВІДКРИТИХ ПАРТІЙНИХ ЗБОРІВ ІНСТИТУТУ

Днями в актовому залі інституту з таким порядком денним відбулися відкриті партійні збори інституту. Гадаю, багатьом хотілося б ознайомитися з їх роботою. Тому ми друкуємо [за браком площі] стислий виклад основних положень доповіді секретаря парткому М. М. Яцури та ідеї, пропозиції та зауваження, що виникли в процесі її обговорення. Також, згідно ухвали зборів, подаємо постановчу частину рішення.

Ми не даємо оцінку окремих висловів, думок, що прозвучали на цьому засіданні. І, як вже згадували, за браком площі не зможемо розповісти про дискусії, що відбулись в той день. Але, сподіваємось, наші читачі самі дадуть їм оцінку на сторінках інститутської багатотиражки.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОПОВІДІ СЕКРЕТАРЯ ПАРТКОМУ ІНСТИТУТУ М. М. ЯЦУРИ

Коли аналізувати громадсько-політичну ситуацію в інституті в цілому, то слід констатувати, що за останній рік вона явно змінилася. Студенти і викладачі, особливо гуманітарних факультетів, проявляють великий інтерес до різних сторін перебудовних процесів як у місті, області, так і в країні в цілому. Пригадаймо активне включення студентів у передвибірну кампанію до виборів народних депутатів СРСР. Нестандартні дії майбутніх вчителів історії прямо-таки нагадали декого. Замість того, щоб тверезо осмислити дії студентів і допомогти їм правильно діяти, чулися поради найрадикальніших напрямків.

Сьогодні більшість наших студентів не тільки бажають зрозуміти суть процесів, які відбуваються в нашому суспільстві, але прагнуть брати найактивнішу участь у них, якимось чином вплинути на хід перебудови. Це спричинило до створення студентської фракції у вчній раді інституту. І це, вважаю, є новим кроком у розвитку студентського самоврядування.

Зараз дітям підвищеної політичної активності студентів є їх ініціативна група, яка поставила за мету створити в інституті студентське братство. Це, гадаю, природно. Є тільки побоювання, щоб ця організація, як подібна, лівіська, не співпрацювала, приміром, з УГС. Щоб цього не сталося, парткому, можливо, слід би надати їм допомогу.

Осуджувати студентів за те, що в них проявляється громадська свідомість, не правильно. Але цю енергію та спрямувати правильне русло, тобто на розв'язання завдань перебудови вузу, громадських організацій.

Хто це повинен зробити? В першу чергу деканати, партбюро, факультети, партгрупи кафедр, комітет комсомолу, профкоми, ко-

муністи, просто старші товариші. Однак, на жаль, справжньої організаторської роботи на факультетах, як в деканатах, так і в громадських організаціях поки що не відчувається. Деякі партійні бюро і партгрупи не користуються авторитетом не тільки серед студентів, але й серед викладачів. У такій ситуації опинилося бюро історичного факультету, очолюване донедавна В. І. Сілецьким. Володимир Іванович не зміг згуртувати партбюро.

Мало цікавляться життям студентів, особливо по за інститутом, парторганізації і керівники більшості факультетів. У такій ситуації студентам нема куди йти за порадою у вузі. Звичайно, що тоді вони шукатимуть підтримки десь у новоствореній студентській організації, чи в культурно-науковому товаристві «Рух», а то і в УГС. Словом, суспільно-політична обстановка у колективі вузу далека від такої коли б можна затпокоїтися.

Є чимало недоліків у роботі партійної, профспілкової, комсомольської організації, ректорату. Взяти студентське самоврядування. Скільки про нього вже сказано, а зрушень нема. Поки що на кафедрах, в деканатах, ректораті, комітеті комсомолу, у профкомах інституту не знайдено дієвих механізмів для приведення в рух цього студентського інституту.

Студенти продовжують скаржитися на факти несправедливого розподілу місць у гуртожитках, стиліндїй. Слід сказати, що і комітет комсомолу, очолюваний комуністом О. Сангулією, схильний останнім часом займатися більше загальними проблемами, у тому числі республіканського чи навіть союзного значення.

Не чути комсомольського штабу в інституті. Практичні справи студентської молоді залишаються поза його увагою. Скажімо, 16 жовтня цього року проходила студентська конференція по виборах делегата на Всесоюзний форум. Сама конференція пройшла в ці-

лому, добре, але готувалась вона, як знаю, похалцем, без всякої гласності. І до профкому можна пред'явити чимало претензій. Наприклад, на початку кожного календарного року профком і ректорат укладають угоду по охороні праці. Вона була укладена й на цей рік. Однак за її виконанням ніхто не слідкує.

Особливо гостро в нашому колективі стоїть питання дисципліни. На думку парткому, з якою, до речі, погоджується і ректорат, за останній час більшість завкафедр, деканів цілком свідомо не хочуть займатися питаннями зміцнення дисципліни як серед викладачів, так і серед студентів. Щоб не бути голосливим, я наведу деякі дані із чотирьох перевірених факультетів: філологічного, історичного, інозем-

них мов та факультету початкових класів — тільки на двох останніх не спостерігається тенденція до пропусків практичних і семінарських занять.

Серйозно турбує моральний клімат серед наших студентів. Є випадки розпивання нашими хлопцями і дівчатами спиртного в гуртожитках.

Особливого значення в нинішніх умовах набуває ідеологічна робота. Обстановка диктує: діяти старими методами не можна, потрібно шукати нових. Добре зарекомендували себе суспільно-політичні дискусійні клуби. Однак цього навчального року вчасно відновили свою роботу тільки клуби М. В. Когутяка і В. А. Шиндлера, інші чогось вичікують.

Іншою випробуваною формою ідеологічної роботи є круглі столи, зустрічі пра-

цівників партійних і радянських органів, членів парткому і ректорату, партійних бюро і деканів із студентами в аудиторіях і за місцем проживання.

На жаль, ще не часто ведуться відверті розмови зі студентами викладачами кафедр суспільних наук. Чимало наших активістів не вміють вести полеміку і наступальні політичні дискусії, переконувати, давати відсіч крикунам і демагогам. Виходячи саме з цього, в інституті створено студентську групу полемічної майстерності під керівництвом доцента В. І. Кафарського.

Вимагає вдосконалення і система політичного інформування студентів, викладачів і працівників вузу. Давно потребує впровадження ідея перенести роботу суспільно-політичних дискусійних клубів на по-

ПОСТАНОВА

ВІДКРИТИХ ПАРТІЙНИХ ЗБОРІВ ВІД 25 ЖОВТНЯ 1989 Р.

рах звіт члена КПРС ректора В. І. Кононенка.

4. Парткому, цеховим парторганізаціям вести наполегливий пошук нових форм, політичної роботи з людьми по патріотичному та інтернаціональному вихованню, які б відповідали сучасним умовам. Особливу увагу звернути на оновлення змісту роботи методологічних, політичних семінарів та шкіл політнавчання, її максимальне наближення до проблем перебудови, демократії і гласності. Вважати за доцільне створення при парткомі суспільно-політичного дискусійного клубу за участю викладачів кафедр суспільних наук, керівників кафедр і факультетів.

5. Партійній організації інституту активно впливати на всі суспільно-політичні тенденції, що виникають і формуються серед викладацького складу, студентів, підвищувати роль у цьому кафедр, усієї навчально-виховної роботи, рішуче викоринювати і попереджувати негативні прояви, зокрема, демагогії, політичної незрілості. З цієї метою широко використовувати соціологічні дослідження, газету «Радянський педагог», радіомовлення, стінну пресу, наочну агітацію.

6. Партійним, комсомольським організаціям наполегливо працювати з комуністами, членами ВЛКСМ, які входять до складу новостворених громадських організацій і угруповань, давати принципову оцінку тим людям, які проявляють бездіяльність, потурають націоналістичним, екстремістським проявам, практикувати особисті звіти, індивідуальні співбесіди з комуністами і комсомольцями з метою вивчення їх політичних світоглядних позицій.

Члену КПРС проректору по навчальній роботі Б. В. Василюшину в листопаді ц. р. проаналізувати теми і програми спецкурсів і спецсеминарів, рівень їх викладання і відповідність політичним реаліям дня і винести це питання на обговорення ради інституту.

8. Партійній організації інституту активно включитися з перших днів виборчої кампанії в політикомасову роботу, залучивши до неї профспілкові, комсомольські, всі громадські

У обговоренні доповіді секретаря парткому, проекту постанови, відкритого листа ЦК КПРС до партійних організацій і комуністів взяли участь комуністи Р. М. Старостенко, І. М. Шумейко, В. Ю. Штегін, Я. С. Трахтенберг, Г. Й. Хенегар, Б. В. Василюшин, П. Хмельовський, О. Сангулія, Т. Парфан та інші.

Головні збори року

Днями в інституті відбулася звітно-виборна конференція комсомольської організації нашого вузу. На порядку денному стояли такі питання: звіт комітету комсомолу, вибори до нового складу комітету комсомолу інституту, вибори кандидатів до складу міського та обкому комсомолу, делегатів на міську звітно-виборну конференцію та кандидатів до складу ЛКСМУ та ЦК ВЛКСМ.

Секретарем комітету комсомолу інституту обрано на другий строк О. Сангулію, його заступником — В. Даниловського, заступником по організаційній роботі — В. Ворошилова.

Звітну доповідь комітету комсомолу та докладнішу інформацію про звітно-виборну конференцію читайте в наступному номері нашої газети.

літінформації студентів і заняття, методологічні семінари і політживання.

У вузі необхідно розробити комплексну програму ідеологічної роботи. Термін дії такої програми можна б визначити на період навчання студента в інституті. Важливо, щоб кожен викладач, кожен працівник вузу чітко визначив свою позицію і, зокрема, по відношенню до неформалів, і в першу чергу це стосується комуністів. Бо комуніст без чіткої ідейної позиції — не комуніст. А факти свідчать, що далеко не кожен комуніст інституту є активним бійцем партії, займає очікувальну позицію. А партійні бюро тим часом миряться з подібною пасивністю, втрачаючи й далі свій авторитет.

організації, організувати пошук і висунення кращих представників викладацького складу і студентської молоді. До 15 листопада розробити у парткомі конкретний план організаторських, політико-виховних заходів з цього приводу.

9. Лист ЦК КПРС до партійних організацій і всіх комуністів схвалити і взяти до виконання.

10. Партійному комітету (Яцури М. М., Ступаруку Б. М.) до кінця року проаналізувати виконання рішень парткому комуністами-керівниками і обговорити це питання в січні 1990 р. на своєму засіданні з позицій виконавської дисципліни і партійної відповідальності.

11. Партійному комітету вийти до ректора з питанням про доцільність переведення бібліотеки інституту у вищу категорію.

12. Партійним організаціям, керівникам факультетів, профкомам звернути особливу увагу на подальше поглиблення студентського самоуправління, спрямувавши цю роботу на наведення дисципліни і порядку, поліпшення соціально-побутових умов студентів, ідейно-виховної роботи у гуртожитках.

◆ СТУДЕНТСЬКІ БУДНІ

У цьому році здійснилася мрія Мар'яни КУРИЛО: вона стала студенткою факультету підготовки вчителів початкових класів. З'явилися у дівчини нові клопоти, бо навчання у вузі — це дещо складніше, аніж у школі: треба серйозно готувати конспекти, привчатися до самостійної роботи, адже попереду ще не знає випробування — зимова сесія.

А для третьокурсників факультету іноземних мов Зеновія ІВАНКІВА та Олега МЕЛЬНИКА студентське життя стало звичним. Вони знають, що такі заліки та іспити, як знають і те, що готуватися до них треба протягом усього семестру. Фото В. Боб'яка.

◆ ЙДУТЬ ЗВІТИ І ВИБОРИ У КОМСОМОЛІ

Чим живе художньо-графічний?

20 жовтня відбулися звітно-виборні комсомольські збори на художньо-графічному факультеті, у роботі яких я взяв участь і хочу через газету висловити декілька думок, своєрідну післямову, яка, мабуть, дещо виходить за рамки цього заходу.

Що стосується загальної ситуації в комсомолі, то, безперечно, студентську молодість хвилюють ті кризові моменти, в яких опинилася спілка. В чому ж причини кризи? Чому так сталося? Як на мене, то перш за все тому, що в комсомол роками приймали всіх підряд, цілими партіями, не враховуючи особисті думки, погляди, бажання. По-друге, тому, що комсомол відповідав буквально за все і разом з тим ні за що. Не було чіткої позиції в роботі ВЛКСМ. І ось результат. Здавалося б, що на цих двох причинах можна було і зупинитися. Але ось на яку думку навели мене слова головного героя кінофільму «Собаке серце», знятого за романом М. Булгакова, професора Преображенського, який сказав, що причини кризи, в якій опинилася країна напочатку 20-х років, не стільки в громадянській війні, в розруці, голоді, скільки в свідомості людей. Якщо кожен буде чесно і до кінця виконувати свої обов'язки, не лізти в ті справи, в яких не розуміється, не заважати іншим людям працювати і при цьому буде вчитися правил елементарної культури і виконувати ті правила, — кризи може і не бути. Мабуть, не можна буквально переносити ці слова на комсомол, але в них є

раціональне зерно.

Цей «ліричний» відступ став би зрозумілим кожному, хто побував би на комсомольських зборах художньо-графістів. На свої головні збори року прийшли 132 комсомольці з 222 членів ВЛКСМ, що стоять на обліку у факультетській організації. Здавалося, ті, хто прийшов, повинні бути зацікавлені в розмові, яка поведеться у залі. А вийшло зовсім навпаки.

Дуже здивувало те, що ледь не всі взагалі не сприймали звіт комсорга факультету Ігоря Ванжурака, який висловив, до речі, багато цінних пропозицій і критичних зауважень. Але зал хвилювали, мабуть, зовсім інші речі. Тверджу це, бо спостерігав за тією глухою байдужістю у залі, коли І. Ванжурак з тривогою говорив про те, що ніхто не відвідує політінформації, засідання політичних клубів як нову форму проведення політзанять, що не досягли ніяких конкретних результатів члени нового сектору по вивченню громадської думки (може, тому, що думка, як така, відсутня у студентів художграфу?), що факультет має забороганість по сплаті членських внесків ще за липень, серпень, вересень, а відповідальна за цю роботу від комсомольського бюро У. Варцаб'юк не тільки не домоглася своєчасної сплати, але й іноді покривала тих, хто своєчасно цього не зробив.

Бажання сказати своє слово в обговоренні доповіді не мав ніхто. Доводилося наполягати, щоб хтось усе ж таки виступив. Навіть секретарю партійного бюро факультету О. С. Резі, який

користується повагою у студентів, не вдалося нікого розворушити. У своєму звертанні Олексій Степанович, зокрема, відзначив, що всі виступи, які довелось прослухати, надто поверхові, погано те, що немає жодного критичного зауваження до деканату, ректорату, партійного комітету. Але чи означає це, що у студентів все гаразд і ніяких проблем?

Особисто у мене склалися таке враження, що факультет ще досі весь оповитий павутиною застійного часу, коли нікому нічого не потрібно, ніхто нічого не хоче і всі голосують «за». Цю мою думку підтвердили дві репліки із залу: «Деканат тисне на нас постійно. Погрожують все згадати на п'ятому курсі, а тому всі бояться, мовчать», «Слово нашого декана І. В. Фічори вважається на факультеті законом, хоч основна маса студентів з цим не згідна. Він гарний адміністратор, але стоїть ще на застійних позиціях» (записано мною дослівно. — В. Д.).

На мою думку, є ще одна причина такої пасивності. Ії, до речі, висловив О. С. Реза. Уявіть собі, що на ці факультетські збори від викладачів прийшли тільки секретар партбюро і його заступник, Декан факультету — у відпустці, але з деканату не було нікого. Напрошується лише один висновок: не цікавлять викладачів студентські проблеми, чи може вони і слухати їх не хочуть?

В. ДАНИЛОВСЬКИЙ.

Заступник секретаря комітету комсомолу інституту.

Нещодавно на Україні відбулася значна подія. 19 жовтня у конференц-залі Секції суспільних наук АН УРСР у Києві відбулися Установчі збори, на яких засновано Республіканську асоціацію українознавців.

Чим викликана ця подія? Читачі, мабуть, ознайомилися з трьома великими публікаціями Оксана Пахльовської під назвою «Старт зруїни космодрому», що були опубліковані в «Літературній Україні» в липні цього року. В них авторка детально описала, як на початку цього року народилася Міжнародна асоціація україністів в Неаполі. Ініціаторами і засновниками її стали Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (Україна), Гарвардський інститут українознавчих студій при Гарвардському університеті (США) та Неаполітанський Університетський інститут сходознавства (Іта-

лії) україністів, заступника директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, доктора філологічних наук М. Г. Жулинського, який вказав, що внаслідок відсутності державності українська культура кінця XIX — початку XX століття залишалася малопопулярною у світі, дещо ожила вона у 20-х роках і знов у 30 — 40-х роках настав її занепад, викликаний трагічними подіями часів масових репресій, коли було завдано великої шкоди українському інтелектуальному потенціалу і лише сьогодні, в роки нашої перебудови, відроджується почуття національної самосвідомості, зростає авторитет української мови, літератури та історії. Міжнародна асоціація україністів взяла на себе зобов'язання широко популяризувати в світі українську культуру, надбання минулих століть.

згідно структури Статуту, були обрані керівні органи Республіканської асоціації українознавців. Першим президентом обрано відомого українського письменника Івана Дзюбу, а віцепрезидентами — історика М. Брачевського, філолога П. Кононенка, О. Пахльовську і літературознавця М. Ільницького, вченим секретарем — Ю. Луценка. Також обрано голів дев'яти комісій — археографічної, енциклопедичної, української бібліографії, для поширення української культури, педагогічної, з міжнародних контактів, по роботі з молоддю, по музеєзнавству та краєзнавству, а також редактора інформаційного бюлетня. Також обрано 20 членів комітету РАУ, які працюватимуть в різних комісіях. Відбулося перше засідання цього комітету, на якому розглянуто організаційне питання.

ФОРУМ УКРАЇНОЗНАВСТВА

На цьому всесвітньому форумі україністику презентували представники різних країн світу. Було вироблено структуру міжнародної асоціації україністів, відбулися вибори президента, віцепрезидента, вченого секретаря та бюро асоціації і комісії з діячів науки і культури різних країн світу.

Виходячи з цих подій, така Республіканська асоціація україністів (РАУ) створена 19 жовтня при Академії наук УРСР на базі одинадцяти інститутів соціального та гуманітарного профілю, відповідних кафедр вузів, творчих спілок. РАУ є складовою частиною Міжнародної асоціації україністів і в своїй діяльності керується статутами, який базується на основних положеннях статуту Міжнародної асоціації україністів.

РАУ підтримує постійні наукові контакти з Українським комітетом славістів і з Українським комітетом по вивченню та поширенню слов'янських культур і разом з ними сприяє здійсненню міжнародних наукових проєктів, вироблених і схвалених Міжнародною асоціацією україністів.

РАУ покликана сприяти обмінові науковою інформацією між ученими різних країн, створює всі можливості для ознайомлення з найновішими досягненнями в галузі україністики і тим самим допомагає уникати односторонності в науковому дослідженні української мови, мистецтва, етнографії, історії, політології, духовної культури в цілому.

Всі ці питання україністики необхідно розглядати у зв'язку з тими історичними обставинами і тенденціями, які склалися в розвитку української культури, як значив у своїй доповіді на Установчих зборах президент Міжнародної асоціації україністів академік АН УРСР В. М. Русанівський. Він підкреслив, що для того, аби підняти престиж української культури, треба знайти народ з об'єктивною історією України, знати українську мову, виступити її з провінційного існування, домогтися, щоб українська література і книги були належно представлені на світовому ринку, а також подбати, щоб прикладне і декоративне мистецтво різних регіонів України стало широко відомим у світі.

Цікавою за своїм змістом була доповідь віцепрезидента Міжнародної асоціа-

Отож стає зрозуміло, чому виникла потреба створити Республіканську асоціацію україністів, що й здійснили Установчі збори 19 жовтня цього року, на яких зібралися в Києві 320 делегатів з усієї республіки — представники науки і культури, академіки АН УРСР, доктори наук, професори, керівники творчих спілок, викладачі вузів, співробітники наукових установ, вчителі шкіл, працівники музеїв.

Учасники установчих зборів тепло зустріли представників української громади Канади — професорів Галину Мухіну та Богдана Кравченка. Останній у своєму виступі передав привітання від асоціації канадських славістів і висловився, що в 50—60-х роках за язики з канадськими українцями послабились і лиш тепер, в час відродження української культури, треба подбати про науку, видавати книги, заохочувати до дослідження історії та культури, подбати, щоб українська книга була широко представлена за кордоном, а для цього необхідно вирощувати наукові кадри і вивчати іноземні мови. Корисно було б обмінуватися науковими кадрами України і Канади за кошти, даровані деякими канадськими українцями.

У всіх виступах прозвучало актуальне питання посилення роботи по пропаганді (як на Україні, так і за кордоном) української культури у всіх її ланках. Цим повинна зайнятися шойно створена Республіканська асоціація українознавців. З піднесенням сприйняли учасники Установчих зборів повідомлення директора інституту суспільних наук Я. Д. Ісаєвича про відновлення діяльності Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка у Львові та виходу друком Наукових записок цього товариства. Народний артист СРСР А. Ю. Мокренко наголосив на необхідності піднесення інтелектуального рівня нашої інтелігенції. Він сказав, що часом прикро буває спостерігати в Українському драматичному театрі ім. І. Франка у Києві за артистами, які говорять українською мовою лише на виставі.

З основними положеннями проєкту Статуту Республіканської асоціації українознавців ознайомив доктор філологічних наук О. В. Мишанич. Делегати обговорили положення Статуту, доповнивши деякі його пункти. На Установчих зборах,

На Установчих зборах було оголошено, що у 1990 році з 27 серпня по 3 вересня в Києві буде проходити перший Міжнародний конгрес українознавства, в центрі уваги якого будуть актуальні питання консолідації сил і перспективи розвитку пропаганди українознавства на міжнародній арені.

Планується створення обласних осередків Республіканської асоціації українознавства. Виходячи з цього, у нашій області можна активізувати роботу РАУ відповідно до трьох напрямків Статуту. У науковій роботі — збирати і систематизувати, поширювати інформацію історико-краєзнавчої теми на сторінках республіканських журналів та прогресивних газет країн соціалістичної співдружності у Варшаві. Викладачі вузів, студенти, краєзнавці мають можливість публікувати свої матеріали у газеті «Вісті з України» — органі Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном.

По педагогічній лінії можна подумати про здійснення за участю Мінвузу і Мінкультури УРСР обміну студентами, вчителями шкіл і викладачами вузів для підвищення фахової кваліфікації з соціалістичними країнами (ПНР, Чехословаччиною, Румунією, НДР), або ж для організації читання нормативних курсів і спецкурсів в цих країнах з української мови, літератури, з фольклору, історії.

Безперечно, це лише наш попередній міркування щодо зближення, взаємних контактів з українцями за кордоном, але Республіканська асоціація українознавців запланувала розробити широку мережу заходів, які своїми кінцевими результатами зможуть сприяти обмінові науковою інформацією між ученими різних країн і в першу чергу знайомити зарубіжних українців з їх співвітчизниками в нашій країні. Важливо, що в такій корисній справі можуть активізувати свою роботу і «прикарпатці»: краєзнавці, митці, народні майстри прикладного і декоративного мистецтва. Все це буде збагачувати українську духовну культуру як у нас, так і за кордоном.

В. ГРАБОВЕЦЬКИЙ.

Делегат Установчих зборів, член комітету Республіканської асоціації українознавства, доктор історичних наук, професор.

В одному із попередніх номерів ми друкували матеріал викладача кафедри наукового атеїзму, етики і естетики В. Шатохіна «Не втрати людину». У ній йшлося про мовні і національні проблеми у нашому житті. Матеріал цей був досить суперечливий, і не кожен міг би, на нашу думку, погодитись з точкою зору викладача. Та й тема ця, крім всього, тонка і болюча. Тому ми, природно, сподівались численних відгуків. Проте з цього приводу написали в редакцію лише двоє. Ми, публікуємо їх відгуки. Але, гадаємо, наша розмова на цю тему не припиняється. Словом, ми чекаємо ваших дописів.

СЛЪЗИ НАД ВАВІЛОНСЬКОЮ ВЕЖЕЮ

«Все было хорошо и вдруг... украинська мова, українська мова...». Це рядки з листа однієї читачки з Донецька, які були недавно надруковані в республіканській газеті. А може, й справді все було добре?

Про таке «добре» у свій час сказав великий Шевченко:

На всіх язиках все мовчить...
бо благоденствує.

Отже, проблема мов не нова. І не новина, коли люди, опам'ятавшись після розвалу чергової вавілонської вежі, оглянувшись на свої домівки і побачили, що поки під керівництвом чергового вождя всіх народів вони йшли до світлих вершин, їхні будинки, де повинні народжуватися і рости діти, почорніли й валяться, що сади стали пристанищем злодіїв, поля пересохли і більше не дають хліба. І чи дивно, що, отямившись, люди покидають будувати намарну вежу і вертаються до свого, рідного.

Але багато хто хоче звести все до «ковбасних» суперечностей. Мовляв, треба не українську мову, а ковбасу і м'ясо. Що ж, і це ми вже чули. Донецькі «інтернаціоналісти» також були не першими, хоч, може, перші заявили про це на весь голос.

Шановний автор статті

«Не втрати людину» вирішив підтримати цю ідею. За його словами, до донецьких «інтернаціоналістів» (читай: естонських, молдавських і т. д.) треба прислухатись, бо вони вміють страйкувати. Що ж, згоден: вміють. Коли до цього закликали естонці, вони не захотіли підтримати економіку. «Інтернаціоналісти» ж страйкують всюди — і в Донбасі, і в Молдавії.

Якщо вірити В. Шатохіну, то саме там — інтернаціоналісти, а от у Львові — ні. Але ж даруйте. Якщо у Львові вам можуть відповісти і по-українськи, і по-російськи, і по-польськи, то в «інтернаціональному» Донецьку більшість навіть української не знає.

Я закликаю читачів, які, за словами В. Шатохіна, «випадково пірнули в стихію колективного прозріння в мові», бути не випадковими, а свідомими творцями національного відродження.

Світова культура не вінегрет. Загальнолюдські цінності можна порівняти з букетом, де кожна квітка неповторна і кожна на своєму місці. Різноманітність мов і культур — це невичерпне джерело прогресу. Одноманітність для навіть етнічно близьких народів — гальмо в розвитку людства.

Б. ЦЮПИН.

БУТИ БРАТАМИ НЕ НА ПАПЕРІ, А У ЖИТТІ

У відповідь на статтю викладача кафедри наукового атеїзму, етики і естетики В. М. Шатохіна хочу висловити свої міркування з приводу проблем, які піднімає автор у публікації «Не втрати людину» (як на мене, досить однобічно). У мене немає ніяких сумнівів щодо кришталевої чесності, нетерпимості до несправедливості В. М. Шатохіна. Такі, як він, повинні бути прикладом для всіх чесних людей будь-якої національності. Але, при всій повазі, я не можу погодитись з основною думкою його статті.

Уже другий рік (лік веду від XIX партконференції) бурхливо живемо Перебудовою. Внаслідок гласності «прозріли» мільйони радянських людей, побачили ті жорстокі несправедливості, серед яких приречений корумпованою клікою на існування власний народ. Зрозуміла річ, що таке становище терпіти далі неможливо, і найбільш передовою частиною населення нашої країни стала на шлях справедливої боротьби за свої права, за якнайширшу демократизацію суспільства. Однак, як і в кожній боротьбі, є дві сторони від барикади. Демократичним змінам протистоїть дуже сильна консервативна опозиція, яка внаслідок цих змін може втратити своє привілейоване становище, високі посади. По суті вона вже давно перетворилася на своєрідний клас — експлуататорський клас управліців-бюрократів. Хоча Перебудова в нашій країні йде наростаючими темпами, в руках представників цього класу знаходиться дуже і дуже багато важелів влади, яку вони використовують для протистояння демократизації, для збереження своїх привілеїв. Отже, сам хід Перебудови, боротьбу за демократизацію можна назвати класовою боротьбою.

За всю історію класових відносин поряд із соціальним гнітом у країнах, де проживало багато націй, був і національний гніт. Правлячою верхівкою впроваджувалася ворожнеча між народами засобами заборони мови, культури, історії певного народу, тим самим відволікалася увага експлуатованих від боротьби проти своїх експлуаторів. Проте будь-яка заборона породжує протидію. Не дивно, що народ західноукраїнських земель, упродовж багатьох століть перебуваючи під іноземним гнітом, зумів зберегти свою мову, звичаї та обряди. І дивує своєю геніальною хитрістю та підлістю політика минулих років, внаслідок проведення якої значна частина східноукраїнських земель була русифікована, і тим самим була посянана неприязнь не тільки до інших національностей, а й між людьми однієї національності. Така гризня між народами тільки на руку «пастухам».

І ось тепер, у дні Перебудови, національні відносини стали козиною картою в руках антиперебудовчих сил. У чому ж справа? Де вихід із цього становища? І врешті-решт у чому ж полягає демократизація нашого суспільства? На мою думку, завданням її є досягнення не тільки соціальної справедливості, й а національної — ліквідація багату минулих літ. І не можна, вважаю, відділяти ці поняття у ході нашої справедливої боротьби.

Відомо, що у нашій республіці, як ніде, дуже сильна консервативна опозиція. Використовуючи ситуацію, в якій український народ веде боротьбу за національне відродження, вона настроєно проти цього представників на Україні від інших національностей під приводом загрози їхньої насильницької українізації

тощо. Знову сіється неприязнь між народами. Прикладом можуть служити розповсюджені в Івано-Франківську чутки напередодні 17 вересня. Багато в чому у людей збереглося й застаріле мислення з позицій великодержавного шовінізму. Трапляються прояви і українського націоналізму, але вони поодинокі. Здебільшого неприязнь до неукраїнців виникає в результаті їхньої ж неповаги до української мови та культури, до народу, серед якого і на чийй землі вони живуть. І ця неповага проявляється у небажанні вивчити мову корінного народу, назву якого носить республіка, яку вони можуть називати своєю другою Батьківщиною; проявляється в прямому насміханні над культурою та історичним минулим українського народу. Ця позиція з арсеналу минулих років повинна назавжди відійти задля користі нашої спільної справи.

Тільки вільні народи можуть дружити між собою. Боротьба за національне відродження є справедливою для будь-якого народу, є невід'ємною частиною нашої Перебудови. І тут головне завдання перед людьми інших національностей полягає в розумінні того, що ця боротьба не стоїть на заваді їхніх справедливих прагнень. Не ставити українці собі за мету українізувати іногородця, а тільки хоч ліквідувати те негативне ставлення до всього українського, ставлення, яке віками насаджувалося в людські душі. Тільки ворог демократичних змін може назвати ці справедливі вимоги націоналізмом. Тільки повага до когось породжує повагу до себе. І невелика трудність вивчити протягом деякого часу мову республіки, в якій ти живеш. Ми повинні бути братами не на папері, а у житті. Для кож-

ної чесної людини є святим обов'язком любов до своєї мови, культури і народу. Так само святим обов'язком є повага до мови і культури народу, серед якого вона живе. Така людина дійсно вартує називатися Людиною. Це і буде вихід за рамки національного світосприйняття. Хай запам'ятають усі представники інших національностей, всі чесні люди, що ворог у них не українська мова, яку ми хочемо щоб вони знали поряд зі своєю рідною, а той експлуатор — бюрократ, який сидить на нашій ший, який розпоряджається долями людей всіх національностей. І зламати його владу ми зможемо всі разом в тісному союзі і взаємній повазі один до одного.

Що ж до статті «Не втрати людину», то основна її думка полягає в тому, що задля головної мети Перебудови з досягнення соціальної справедливості — необхідно поступитися національними інтересами, припинити поділ на «своїх» і «чужих». Ні! Демократизація не виграє від того, якщо національні інтереси відставляються геть. Що ж це за демократизація така буде? Ніхто не хоче ділити людей на «своїх» і «чужих». Вся справа в тому, що «чужі» внаслідок застарілого мислення ще не зробили крок назустріч «своїм» і тим самим підтримують поділ нашого народу. Тільки в єдності наша сила. Тільки спільною боротьбою за соціальну і національну справедливість для всіх народів ми доб'ємося успіху. Жодна з націй, жодна з національних мов не стоїть вище людства, а є його частиною. Але всі ці частини повинні бути рівноправними між собою.

З. КИДРАЧУК.

Студент IV курсу російського відділення філологічного факультету.

СПОРТИВНА ОРБИТА

з 11 по 14 листопада в залі цієї ж Спартакіади.

В. КУЛИКОВСЬКИЙ.

Студент III курсу історичного факультету.

На фото: йдуть заняття у секції самбо; зліва направо — вихованці Л. Л. Саварина третьокурсник історичного факультету Олександр Биркович та третьокурсник фізико-математичного факультету Василь Савка.

Фото В. Боб'яка.

ЛЕГКА АТЛЕТИКА

Миколаїв (обласний) нещодавно приймав спортсменів королеви спорту — легкоатлетів. На цей раз наші студенти виступили невдало. Вони зайняли в загальнокомандному заліку лише п'яте місце. Підвело команду те, що майстер спорту СРСР наш студент М. Люклян не прибув на цей турнір. А без підтримки такого професіонала наша команда недобрала чимало очок, що й вплинуло на загальний результат.

СПОРТИВНЕ ОРІЕНТУВАННЯ

За програмою Спартакіади педвузів України Харків приймав спортсменів спор-

тивного орієнтування. Абсолютною чемпіонкою у цих змаганнях стала майстер спорту, студентка нашого факультету підготовки вчителів початкових класів Ніна Вінницька, її товариш по команді, майстер спорту Михайло Люклян (фізико-математичний факультет) посів третє місце.

У командному заліку наш інститут зайняв перше місце. У складі команди виступили Михайло Гутак (фіз-мат), Михайло Муравський і Ірина Король (філфак), Валентина Радчук (педфак).

КУЛЬОВА

СТРІЛЬБА

В м. Ровно відбулися змагання з кульової стрільби в залі XVII Спартакіади педвузів України. В особистій першості чемпіонкою стала наша студентка, майстер спорту Наталія Онуфрук з факультету підготовки вчителів початкових класів. А її подруга по курсу, чемпіонка України з цього виду спорту Валентина Цап зайняла III місце. (Див. фото вгорі).

ФУТБОЛ

Фінішував футбольний турнір на приз студентського профкому, в якому взяли участь збірні команди всіх факультетів нашого інституту. У фіналі увійшли футболісти фізико-математичного та історичного факультетів, які складають

кістяк збірної команди інституту. У першому таймі жодному з суперників не вдалося відкрити рахунок. У другій половині зустрічі за 15 хвилин до закінчення матчу футболісти фізмату зуміли використати помилку захисників і забити вирішальний переможний гол у ворота суперника.

Гра за третє місце відбулася між командами педагогічного і філологічного факультетів. Два тайми завершилися нульовою нічиєю. Післяматчеві пенальті краще виконали футболісти філологічного, які й зайняли третю сходинку. Голова студентського профкому Петро Хмельовський вручив головний приз турніру команді фізико-математичного факультету, який від сьогодні стане тради-

ційним. Переможці нагороджені грамотами і вимпелами спортклубу інституту.

НА БІГОВИХ ДОРІЖКАХ

Змаганнями з легкоатлетичного кросу стартувала 40-а спартакіада спортивного клубу нашого інституту. У них взяли участь збірні команди усіх факультетів. Турнір проводився на чотирьох дистанціях: 500 і 2000 метрів для дівчат та 1000 і 3000 метрів для юнаків.

Командну перемогу здобули кросмени фізико-математичного факультету, на другому місці — художньо-графічний факультет, на третьому — історичний.

П. НЕСТЕРУК.

Ст. викладач кафедри фізвиховання.

НА РЕСПУБЛІКАНСЬКІЙ СПАРТАКІАДІ

Наприкінці жовтня інститутська команда по дзю-до повернулася із змагань у залі XVII Спартакіади педвузів України. Вони проходили на берегах Дніпра в Черкасах. У результаті напруженої боротьби наша команда зайняла друге місце серед команд тих педвузів, які не мають факультету

фізкультури. З цим успіхом ми хочемо привітати тренера команди Людвіга Людвіговича Саварина та членів команди М. Барана, О. Бирковича, І. Стефурака, В. Савку, С. Костенка, В. Савчина. Бажаємо їм успіхів у підготовці до змагань з боротьби самбо, які пройдуть в Луцьку

ЗНОВУ НА БАТЬКІВЩИНІ

ЖАН ТАТЛЯН: ЕСТРАДА - МОЄ ЖИТТЯ

Він не був у Радянському Союзі сімнадцять років: у 1972-му 28-річний соліст Ленконцерту Жан Татлян опинився на «інших берегах». Як говорить Жан сьогодні, мрія повернутися і виступати на батьківщині здавалася йому нездійсненою.

— І все-таки ви повернуся!

— Так, тепер це вже реальність. Я приїхав у Союз на запрошення Ленконцерту, дав декілька концертів у своєму улюбленому місті на Неві, а ось тепер — зустріч з московськими глядачами.

— Жан, у роки моєї юності ви були одним з найпопулярніших естрадних співаків. Досі пам'ятаються ваші «Фонари», «Осенній свет», «Звездная ночь», «Старая башия»... Що ж примусило вас поїхати!

— Дійсно, зовні все починалося вдало. Але це тільки зовні. Напочатку 70-х років я підготував програму у двох відділеннях: своєрідний спектакль, де виступав не тільки як виконавець, але й як автор музики. Але тоді було «не прийнято» відбирати «хліб» композиторів, а я виявився по суті першим співаком, котрий спробував це зробити. В результаті здавав програму художній раді Ленконцерту (а в її склад входило чимало відомих тоді композиторів) чотири(!) рази. Мене буквально насильно примушували включити в репертуар «чужі» пісні.

Загалом естрада 70-х років була точним відзеркаленням суспільно-політичної ситуації в країні. В обов'язковому порядку фанфарно проголошувалася впевненість поступу країни до всезагального добробуту і процвітання. Пісні ліричні, інтимні вважалися творами другого сорту. І вже не дай бог бу-

ло заспівати іноземною мовою... Але творчість, котра втискується в офіційні рамки, диктується чиновниками від мистецтва, — це нонсенс. І я не міг з цим примиритися.

— Як склалася ваша доля?

— Еміграція — це завжди нелегко. Важко долаються бар'єри — соціальний, мовний, дуже важко відірватися від звичного устрою життя, від друзів, близьких. Непросто й мені було адаптуватися. Я був відірваний від звичної в Союзі великої естради, в Парижі почав свої виступи у маленьких кабаре, де збиралися в основному емігранти. Відповідно довелось міняти репертуар: почав виконувати російські народні пісні і паралельно продовжував писати в стилі французьких шансонс. Пізніше працював і в США, виступав з сольними концертами в Канаді, Англії, ФРН, Бельгії, багатьох інших країнах. Словом, живу звичайним життям естрадного співака: даю концерти, працюю над новими піснями, записую диски...

— І ось знову в Ленінграді і в Москві звучать ваші «Фонари»...

— Мені досі важко у це повірити. На Заході часто з симпатією пишуть про перебування в Радянському Союзі. Але для багатьох це поняття все ж абстрактне. Для мене ж воно наповнилося конкретним змістом, коли я вийшов на сцену в Ленінграді.

— Ваші плани!

— Пройдуть концерти в спортзалі «Дружба», потім — гастролі у Києві та інших містах України. Мрію побувати в Єревані, дати декілька благодійних концертів, адже біль Вірменії — це і мій біль...

Бесіду вів В. ШВАРЦ.
[«Советская культура»].

ДО-РЕ-МІ

Видатний джазовий музикант сучасності, воїстину легендарна фігура, трубач Майлс Дейвіс видав у світ автобіографію. Це 400 сторінок захоплюючої розповіді про цілу джазову епоху, про тих, хто дав молодому Дейвісу путівку в життя. Зокрема, про його вчителя знаменитого Чарлі Паркера. З особливою теплою пише Дейвіс про своїх батьків, що прищепили смак до музики. Батько, правда,

був зубним лікарем, а ось мати — музикантом.

* * *

Відома американська актриса і співачка Тіна Тернер оголосила, що вона вирішила завершити свою кар'єру в кіно. «Мені набридло знатися, заявила Тернер, набридло носити на собі штамп такого собі секс-символу». Віднині Тернер має намір присвятити себе цілком і повністю музиці.

Мало хто знає про існування у нас в місті рок-оглядового журналу «Гей-Гоп». Нічого дивного, бо він самвидавський і виготовляється вручну, а значить, дуже малим тиражем.

Задумкою взяти інтерв'ю у редактора цього журналу послужили дві причини. Перша — та, що це мають сприйняти з інтересом всі, хто цікавиться рок-музикою, тим паче неформальними її виданнями. І друга: готується закон про пресу, який передбачає якщо не успіх подібним виданням, то свободу випуску і розповсюдження точно... Тобто, пора знайомитися з тим, що можливо ближчим часом вийде на ринок книжкової продукції

— Юрко, як виник задум твого органу.

— Тут слід, гадаю, починати не з мене, а взагалі з історії появи подібних журналів.

Думаю, поштовхом для їх створення був бурхливий розвиток музичної маг-

ніщини почався такий-сякий рок-рух і створився свій рок-клуб, виникла потреба свого видання. Стало це відносно недавно. Перший номер нашого журналу вийшов у липні 1988 року.

— І в ньому, напевно, ви висвітлюєте життя року на Прикарпатті!

— Ця тема мала б бути у нас першою. Однак, вірите, нам би легше було написати, чому цього музичного стилю в нас нема, ніж навпаки.

— Що, зовсім нема!

— У порівнянні з іншими містами, так. Нам справді нема чим похвалитися. Хіба що група модної пісні «Захід» (так дещо іронічно називають свій жанр хлопці з цього колективу). Але ж вона одна погоди робить.

— А інші — це, напевно, ансамблі такого собі ресторанного типу!

— Ні. Є у нас кілька рок-груп. Приміром «Шосте почуття». З ним жителі обласного центру знайоми-

З ЧИМ ІДЯТЬ «ГЕЙ-ГОП»

нітофонної культури. Це тоді, коли магнітні альбоми із записами як зарубіжних, так і вітчизняних ансамблів розходилися тисячами. Люди відповідно стали активно цікавитися історією цієї музики, біографіями виконавців. Однак офіційна преса не реагувала на ці побажання. У липшовому випадку «випльовувала» на-гора щось на зразок антимагіялізму — суцільну критику де не було живої, правдивої розповіді. Як наслідок — у цій сфері виник інформаційний вакуум. І через відсутність офіційних його почали заповнювати самвидавські видання.

— Який рік ти назвав би роком активного виникнення неформальної музичної журналістики!

— Початок 80-х. У цей час ледь чи не в кожному великому населеному пункті почали з'являтися рок-журнали. Пізніше на Україні «Гучномовець» в Києві, «Положение дел» в Харкові інші. Вони зараз, до речі, котуються серед рокерів та меломанів.

— А коли виник «Гей-Гоп»!

— Як тільки на Фран-

лиси на День молоді. Проте всі вони грають традиційний хард-енд-хеві. А це, на мою думку, стиль, що відживає. Щодо «Заходу», то вони серйозно працюють у рок-н-ролі з панкучилом. Взяти за основу місцевий діалект, і сміливо, і, я б сказав, вдало використовують українську музичну культуру. А цей пласт надзвичайно глибокий і багатий. Тим паче рок, будучи по суті інтернаціональним, гине, якщо не має своїх національних коренів.

— А тепер, що таке «Гей-Гоп» і з чим, як мовиться, його їдять!

— Він, як і усі подібні журнали, має свою, специфічну лексику. Вона, зрозуміло, не є цензурною. Однак для офіційних видань не прийнятливо. У ній широко використовується жива розмовна мова вулиці, молодіжний середовище. Зустрічаються слова типу: «тусовка», «кайф», «вирубати», «круто» тощо.

«Гей-Гоп» № 1, стаття «Ленінградський рок-фестиваль»:

«У перерві товариш М. підбіг до Сологубів (прим.

редакції: брати Сологуби, члени групи «Ігри») взяти інтерв'ю, і у відповідь на свою пропозицію почув: «Ах інтерв'ю! Ну, так це можна. А ти добре підготувався?» (у цих дужках відзначу, що потім неодноразово чули цю фразу від людини, що її придумала і пустила легкою рукою — ой чи легкою — по всіх рок і не рок-тусовках). Товариш М. очуміло хлопозово чули цю фразу від людини, що її придумала і пустила легкою рукою — ой чи легкою — по всіх рок і не рок-тусовках). Товариш М. очуміло хлопозово чули цю фразу від людини, що її придумала і пустила легкою рукою — ой чи легкою — по всіх рок і не рок-тусовках).

— А зміст журналу!

— Пишемо про різне. Огляда рок-фестивалів, що відбулися в Союзі, рок-журналів — наших і «іхніх», розповідаємо про групи, аналізуємо стилі, течії. При цьому намагаємось дотримуватися на своїх сторінках плюралізму думок. Але не допускаємо публікацій відверто критичних по відношенню до виконавців.

— Яка у вас поліграфічна база!

— А ніяка. Матеріали друкуємо і розмножуємо на звичайній друкарській машині, як ілюстрації використовуємо фотографії (на фотопапері) і карикатури. Тому й тираж у нас дуже маленький — трохи більше десятка примірників.

— Але ось коли вийде закон про пресу, ви зможете, так би мовити, легалізуватися і ваш тираж стане...

— Спершу його треба дочекатися, цього закону. А по-друге, є така складність, як папір, поліграфічна база, зрештою, власні кошти, щоб відкрити свою видавничу справу. Ні того, ні другого, ні третього у нас, редакції, поки що нема.

— Сподіваюсь, той ваш десяток примірників знаходить передплатника!

— Ну, це вже занадто пишно — передплатники... Просто існує коло однодумців, серед яких наш журнал і поширюється.

Інтерв'ю взяв
О. ОЛЕКСЮК.

«Гуцули» знову разом

Нині багато вже рок-музикантів співають українською мовою. Але ж тривалий час це не було прийнято. На фестивалі «Червона рута» виступав колектив, який з першого дня свого заснування співає по-українськи. Це — рок-група «Гуцули» з Косова Івано-Франківської області.

Спершу вона наслідувала західну музику. А з часом виробився власний стиль: поєднання рокових начал у музиці з гротесково-пародійними текстами, писаними гуцульським діалектом. Такий синтез давав чудовий ефект. Група ставала популярною. Як і будь-яке небуденне, нестандартне явище, «Гуцули» викликали невдоволення. Їм всіляко перешкоджали і врешті-решт 1978 року розігнали зовсім.

— Рік тому, — розповідає художній керівник

Любомир Гавриш, — приїхав до нас театр «Не журись». Подивилися ми і зрозуміли, що зміни справді відбуваються у суспільстві. Запропонував хлопцям знову зібратися. Нелегко було, але вдалося їх переконати.

[«Вісник фестивалю»].

Навіть по телевізору показували...

Під час конкурсів львів'янин Степан Оробець, ведучи рок-концерт, поведи́вся на сцені, як би дехто сказав, просто по-хуліганськи. Ймовірно, саме тому йому доручили вести змагання на заключному етапі фестивалю. А що думає про це Степан!

— Я мав тернистий шлях. Професійну школу пройшов у Львівській консерваторії. Школу мужності — у Львівському вар'єте. А школу нахабства — на довгому шляху «халтур». Театр «Не журись!» був школою спілкування з інтелектуалами. Поспіку-

вався з ним, став розумною людиною — по телевізору мене показували, кіно про мене знімали, ну, зі мною заодно — і про «Не журись!». Тепер бідна шанувальники проходу не дають. Але це й добре. Бо всі приватні водії везуть мене безплатно! Я в боргу не залишаюся — дістаю їм контрамарочку. Ось і в Чернівцях половина глядачів, не менше, — з моїми контрамарками.

[«Вісник фестивалю»].

Ким «Незаймана земля»?

— Що означає — «Незаймана земля»!

— У нашій естраді розвелося стільки просто-таки вуркаганів, — розповідає керівник колективу ровенчанин Леонід Репета, — що треба знайти ту землю, де їх взагалі немає. І спробувати зробити щось своє.

— Як вам вдається!

— Ми підготували дво-

— Зараз існує думка, що рок втрачає вже прихильників через свою соціальність, мовляв, нині люди повертаються до міжособистісних стосунків.

— Не згоден. Соціальний рок треба розвивати. Нас відучили індивідуально мислити. Всі мислять стадно, а соціальний рок привчає людей мислити самостійно.

[«Вісник фестивалю»].